

**EEN
POLITIEK
GEVANGENE
IN NEDERLAND**

REIN GERRITSEN

**EEN
POLITIEK
GEVANGENE
IN
NEDERLAND**

HET VERHAAL VAN
HÜSEYİN BAYBASIN

NOORDBOEK

Dit boek werd mede mogelijk gemaakt door een projectbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

© 2022 REIN GERRITSEN | NOORDBOEK

Omslagontwerp en boekverzorging Bart van den Tooren

ISBN: 978 90 5615 771 5

NUR: 820/735

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

De uitgeverij heeft ernaar gestreefd alle copyrights van de in deze uitgave opgenomen illustraties te achterhalen. Aan hen die desondanks menen alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Uitgeverij Noordboek

Noordboek is onderdeel van 20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

WWW.NOORDBOEK.NL

INHOUD

Voorwoord 9
door vijf voormalige gevangenisdirecteuren

Hoofdpersonen 13

Chronologisch feitenoverzicht 17

Introductie: 31
Een ontmoeting met een heer

DEEL I

De Turks-Koerdische achtergrond 47

I

‘De zieke man van Europa’ 49

II

Het verhaal van Hüseyin Baybasin 79

III

Het Kasteelplan 107

IV

De maakbaarheid van het Koerdisch Parlement in Ballingschap 153

Intermezzo: De Nederlandse spagaat 183

DEEL 2

Het Nederlandse overspel 207

V

Fantastisch geneuzel 209

VI

Kat en muis 245

VII

GRIP op de zaak-Baybasin 287

VIII

‘Wij van WC-eend inzake opsporing’ 325

Algemene conclusie: 343

Hüseyin Baybasin: een politiek gevangene

Noten 354

Persoonsregister 387

‘Eerst zullen ze proberen om hem te laten vermoorden. En als dat niet lukt, zal er een dossier [over Baybasin] worden samengesteld met vooraf opgestelde verklaringen van de mannen die nog moeten worden opgepakt. (...) De bedoeling is om beslag te leggen op [Baybasins] bezittingen en daarnaast zijn relatie met de Koerdische Nationale Strijd en de PKK te criminaliseren. (...) Ze kunnen hem zelfs met een paar verzonnen zaken tot levenslang laten veroordelen.’

MAHIR KAYNAK

Turkse hoogleraar en afdelingshoofd van de Turkse inlichtingendienst, in december 1996 tegen een verslaggever van het Koerdische televisiestation MED-TV over wat de Turkse overheid voor Hüseyin Baybasin in petto heeft.

VOORWOORD

DOOR VIJF VOORMALIGE
GEVANGENISDIRECTEUREN

De burger mag vertrouwen op een rechtvaardige en integere overheid. Justitie speelt hierbij een cruciale rol. Redenen om te twijfelen aan de betrouwbaarheid van deze hoeder van de rechtsstaat leiden tot cynisme en onbehagen. Een beschaafde samenleving kenmerkt zich door de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het recht. Wij waren belast met de verantwoordelijkheid voor de detentiefase in de rechtsgang en vonden onze legitimatie voor het opsluiten van mensen in het functioneren binnen een integere, democratische rechtsstaat. Na vele honderden mensen rechtens hun vrijheid te hebben onthouden, letten wij dan ook met extra scherppte op hetgeen wat sommigen wellicht kan zijn ontgaan: als de overheid de burger rechtvaardigheid en integriteit onthoudt, kan geen sprake zijn van vrijheid en democratie.

Wat als rechtvaardig en integer beschouwd wordt, is afhankelijk van ontwikkelingen in de samenleving. Rechterlijke dwalingen zullen er altijd zijn omdat mensen nu eenmaal fouten maken. Als bewijs gemanipuleerd is, is echter geen sprake van een menselijke fout, doch van vooropgezet kwaadaardig handelen. Helaas lijkt dit ten grondslag te liggen aan de veroordeling van de Turkse Koerd Hüseyin Baybasin

tot een levenslange gevangenisstraf. Wetenschapsfilosoof Ton Derksen heeft dit na onderzoek ondubbelzinnig aangetoond in zijn boek *Verknipt bewijs*.

Dit onderzoek van Rein Gerritsen, eveneens wetenschapsfilosoof, richt zich op de achtergronden van het gehele dossier Baybasin. Daarbij is na langdurig, grondig en gedegen onderzoek, waarbij gebruik is gemaakt van documenten die doorgaans moeilijk toegankelijk zijn, een beeld ontstaan van belangen die in deze zaak op de achtergrond spelen en speelden, en hoe en waarom de Koerd Baybasin daarvan het slachtoffer is geworden. Een slachtoffer dat al meer dan drieëntwintig jaar een levenslange vrijheidsstraf ondergaat gebaseerd op manipulatie en intrige, aldus de auteur. Als zodanig lijkt hier sprake van een Nederlandse Dreyfus-affaire. Dit alles heeft kenmerken van een thrillerscenario, maar geeft een werkelijkheid in Nederland anno 2021 weer.

Met de verschijning van dit boek spreken wij als oud-topambtenaren van Justitie de hoop uit dat hiermee een bijdrage wordt geleverd om een welhaast evidente schandvlek uit ons rechtsbestel te verwijderen. Wij appelleren aan positieve krachten binnen onze samenleving om hieruit aanknopingspunten te halen teneinde voor de Koerd Baybasin tot rechtsherstel te komen. En om de oorzaken en achtergronden van deze affaire onder ogen te zien. Dan zal eens te meer blijken dat onze democratische samenleving over voldoende zelfreinigend vermogen beschikt om onze rechtsstaat in ere te houden.

MR. K. BOEIJ, *voormalig algemeen directeur van PI Over-Amstel in Amsterdam*

FRANS DOUW, *voormalig algemeen directeur Gevangeniswezen Zuyderbos, Amerswiel en Westlinghe*

DRS. J. VAN HUET, *voormalig algemeen directeur pi Noord Holland Noord*

DRS. B. MOLENKAMP, *voormalig algemeen directeur pi Vught
(waaronder de EBI)*

DRS. J. POELMANN, *voormalig voorzitter Raad van Bestuur
van de Pompestichting*

HOOFDPERSONEN

G E G E V E N S V O L G E N S W I K I P E D I A

Mehmet Kemal Agar (Çankaya, Ankara, 30 oktober 1951) is een voormalig hoofd van Turkse politie, politicus, minister van Justitie en Binnenlandse Zaken en leider van de Democratische Partij. Hij studeerde bedrijfseconomie aan de Universiteit van Ankara. Na zijn afstuderen in 1972 trad hij in dienst van de politie, waar hij opklom tot de rang van directeur-generaal van Veiligheid (van 1993 tot 1995), alvorens hij in 1996 als minister het Turkse parlement binnenkwam. Nadat hij tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld was, wegens 'leidinggeven aan een criminele organisatie', werd hij in april 2013 in voorwaardelijke vrijheid gesteld. Hij is getrouwd met Emel Agar en heeft twee kinderen.¹

Hüseyin Baybasin (Lice, Turkije, 25 december 1956) is een Koerd die een levenslange gevangenisstraf uitzit in Nederland. Namens Baybasin werd op 18 april 2011 een herzieningsverzoek ingediend bij de Hoge Raad. In september 2012 concludeerde de advocaat-generaal dat een nieuw onderzoek, met opnieuw horen van getuigen noodzakelijk was. In oktober 2012 trad een wet in werking die dit mogelijk maakte. In 2013 startten nieuwe getuigenverhoren en nieuw deskundigenonder-

zoek. In april 2014 verscheen een boek, geschreven door wetenschapsfilosoof Ton Derksen, over deze zaak: *Verknipt bewijs: De zaak-Baybasin*. Hij komt tot de conclusie dat de rechters zijn voorgelogen. Afgeluisterde telefoongesprekken zijn niet alleen onjuist vertaald, maar ook gemanipuleerd. Er is volgens Derksen geknipt en geplakt in de audiobestanden.

Frank Bovenkerk (1943) is een Nederlands cultureel antropoloog en criminoloog. Bovenkerk was van 1988 tot 2008 als hoogleraar verbonden aan het Willem Pompe Instituut, het criminologisch en strafrechtelijk instituut van de Universiteit Utrecht. Thans is hij nog als emeritus hoogleraar aan dit instituut verbonden. Sinds 2009 is hij als bijzonder hoogleraar radicaliseringsstudies verbonden aan de FORUM Frank J. Buijs leerstoel van de Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Migratie en Etnische Studies. Hij is vooral bekend om zijn onderzoek naar extreemrechts in Nederland.²

Tansu Çiller (Istanbul, 24 mei 1946) was van 1993 tot 1996 de (tot nu toe enige vrouwelijke) eerste minister van Turkije. Zij studeerde economie aan de Amerikaanse Yale University en werd hoogleraar in de economie in Istanbul. In 1990 werd zij lid van de Partij van het Rechte Pad en in 1991 minister van Economische Zaken. In juni 1993 trad ze aan als regeringsleider, nadat de vorige premier Süleyman Demirel tot president verkozen was. Na een regeringscrisis in 1996 kwam zij in de nieuwe regering van Necmettin Erbakan als minister van Buitenlandse Zaken. Bij de verkiezingen in 2002 kwam haar partij met 9,6 procent net niet aan de verkiezingsdrempel van 10 procent en nam zij ontslag als partijvoorzitter. Zij kreeg ook te maken met aanklachten wegens corruptie. Zij is gehuwd met Özer Çiller en heeft twee kinderen.³

H.M.P. (Hugo) Hillenaar (Deurne, 6 augustus 1961) is sinds juni 2014 landelijk hoofdadvocaat-generaal aan het hoofd van het Resortsparket bij het Openbaar Ministerie, het onderdeel van het Openbaar Ministerie dat zich voornamelijk bezighoudt met de behandeling van strafzaken in hoger beroep.

Hillenaar studeerde Nederlands Recht, hoofdrichting strafrecht aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Tevens studeerde hij aan de John F. Kennedy School of Government en aan de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. Hij begon zijn loopbaan in de advocatuur in 1985 in Lelystad en vervolgde deze na drie jaar in Arnhem. In 1992 stapte hij over naar het Openbaar Ministerie.

In 2002 werd Hillenaar benoemd tot plaatsvervangend hoofdofficier in Rotterdam. In 2010 werd Hillenaar regio-hoofdofficier Brede-Middelburg en vanaf 1 januari 2013 werd deze functie met de invoering van de wet herziening gerechtelijke kaart, formeel vastgesteld als hoofdofficier Zeeland-West-Brabant.

Yücel Yesilgöz (Tunceli, 1951) is een Nederlandse criminoloog en mensenrechtenactivist. Hij komt uit het Koerdische deel van Turkije en was daar vakbondsman. Yesilgöz studeerde rechten aan de universiteit van Ankara en trad daarna in dienst van een linkse vakbond, die deel was van de eveneens linkse vakcentrale DİSK (*Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu* – Federatie van Progressieve (eigenlijk: Revolutionaire) Arbeiders uit Turkije). Toen deze centrale en de bij haar aangesloten vakbonden na de militaire staatsgreep van 12 september 1980 verboden werden, moest Yesilgöz onderduiken. In 1984 lukte het hem via Irak en Iran naar Nederland te vluchten.

In Nederland begon hij zijn werkzaamheden in 1985 als docent voor moderne Turkse literatuur bij de vakgroep Oosterse talen en culturen van de Universiteit Utrecht, daarna was hij drie jaar als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het *Centre for Race and Ethnic Studies* en docent Turkse en Koerdische talen van de vakgroep Arabische en Islamitische studie van de Universiteit van Amsterdam. Sinds 1989 is hij verbonden aan het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen van de Universiteit Utrecht, waar hij in 1995 promoveerde tot doctor in de criminologie. Zijn proefschrift *Allah, Satan en het recht. Communicatie met Turkse verdachten* verscheen ook in een handelseditie, die werd uitgegeven door Gouda Quint bv in Arnhem.⁴